

Docentenhandleiding CBS in de Klas

Groep 7/8

Dit lesmateriaal is een initiatief van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De laatste jaren wordt er in het onderwijs steeds meer aandacht besteed aan mediawijsheid. En terecht. Door het groeiende media-aanbod kun je niet vroeg genoeg leren om content kritisch te beoordelen. Daar heb je de rest van je leven profijt van. Bij het maken van werkstukken en scripties bijvoorbeeld of in je toekomstige beroep. In dit lespakket maken leerlingen kennis met het CBS, leren ze hoe ze aan objectieve informatie en cijfers komen en hoe je deze informatie verwerkt en interpreteert.

Het CBS in het kort

Het CBS verzamelt en publiceert betrouwbare statistische gegevens die aansluiten bij de behoefte van de samenleving. Denk hierbij aan thema's als *bevolking* en *onderwijs*, maar ook aan *gezondheid* en *cultuur*. Ook op internationaal niveau, bijvoorbeeld binnen de Europese Unie, levert het CBS de cijfers over Nederland aan. Meer algemene informatie over het CBS vindt u op www.cbs.nl. Dit lesmateriaal vormt onderdeel van CBS in de Klas (www.cbs.nl/cbsindeklas).

Inhoud van het lespakket

- Informatief introductiefilmpje: *Op een doorsnee dag*
- Video-quiz
- Verdiepingswerkblad
- Deze docentenhandleiding

Benodigd materiaal

- Digibord
- Verdiepingswerkblad voor elke leerling
- Pen en (kleur)potloden
- Liniaal

Kerdoelen

De inhoud van dit lespakket sluit goed aan bij de kerndoelen van het basisonderwijs. Door het volgen van deze lessen krijgen leerlingen inzicht in grote getallen, weten ze wat het CBS doet en leren ze hoe je informatie verwerkt en leest.

Bovendien komen in het lesmateriaal kerndoelen Nederlands en Rekenen/Wiskunde aan bod:

- Nederlands, Schriftelijk onderwijs kerndoel 4: De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.
- Rekenen/Wiskunde, Wiskundig inzicht en handelen kerndoel 23: De leerlingen leren wiskundetaal gebruiken.
- Rekenen/Wiskunde, Getallen en bewerkingen kerndoel 26: De leerlingen leren structuur en samenhang van aantallen, procenten en verhoudingen op hoofdlijnen te doorzien en er in praktische situaties mee te rekenen.

Toelichting en lessuggesties

Deze les is in drie delen opgebouwd en beslaat een lesuur. Hieronder leest u stap voor stap hoe u de les kunt laten verlopen en vindt u de antwoorden op de vragen.

Introductie

De les start met het informatieve introductie filmpje *Op een doorsnee dag*. Bekijk dit filmpje en vertel de leerlingen alvast dat u ze na het kijken een aantal vragen zal stellen. Stel na het kijken, vragen als:

- Wat vonden jullie van het filmpje?
- Welke cijfers zijn je het meest bijgebleven? Waarom?
- Geloof je alles wat er in het filmpje gezegd wordt? Waarom wel/niet?
- Hoe weten de makers van dit filmpje dat deze cijfers kloppen?
- Dit filmpje is gemaakt door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Wat denken jullie dat dit bureau doet?

Mediawijsheid

Net als in het filmpje kom je in de media veel cijfers en beweringen tegen. Geloven leerlingen altijd alles wat ze horen, zien en lezen? Waarom wel/niet? Verdeel het digibord in twee delen en schrijf aan de ene kant *betrouwbaar* en aan de andere kant *onbetrouwbaar*. Laat de leerlingen zeggen wanneer ze iets wel of niet vertrouwen en schrijf dat aan de juiste kant van het bord.

Aanknopingspunten: Wie is de afzender? Is dat een deskundige? Kun je contact met haar/hem opnemen? Worden de bronnen vermeld? Is een stuk foutloos geschreven? Staat er een datum bij? Worden er meningen of feiten verkondigd? Is het logisch wat er staat? Etc.
Bekijk eventueel wat voorbeelden (kranten, folders en websites) om de bevindingen te controleren.

Video-quiz

Bekijk en speel samen met de kinderen de video-quiz 'Hoe zijn we zoveel rijker geworden?' De video-quiz bestaat uit een interactief filmpje van ruim twee minuten dat leerlingen via het digibord of de computer bekijken. Tijdens het filmpje worden zes meerkeuzevragen en 1 open vraag gesteld. Leerlingen beantwoorden deze vragen individueel of klassikaal. Wanneer de vraag gesteld wordt, staat het filmpje stil. Zodra het antwoord is ingevuld, wordt het vakje rood/groen. Groen betekent dat het juiste antwoord is gegeven en dat het filmpje verder afgespeeld kan worden.

Bekijk met de leerlingen de [video-quiz](#) en beantwoord de vragen:

Antwoorden:

1. c: Segway, spelcomputer en mobiele telefoon
2. a: Mensen werken nu meer en harder dan in 1950
3. c: Getrouwde vrouwen hoorden het huishouden te doen - het kan in andere culturen nog steeds voorkomen -
4. b: Het verkeer regelen (door verkeerslichten)
5. a: Omdat ze vaak al jong geld moesten verdienen voor het gezin
6. b: Dankzij open grenzen in Europa is de buitenlandse handel gegroeid
7. Dit is een open vraag. Deze lokt uit tot een groepsdiscussie, maar u kunt er ook voor kiezen om de leerlingen de vraag schriftelijk te laten beantwoorden. De vraag luidt: 'In welke tijd zou jij het liefst willen leven: vroeger of nu? Waarom?'

Verdiepingsopdracht

In drie opdrachten leren leerlingen hoe je een tabel en grafiek afleest en zelf maakt. Laat de leerlingen individueel of in tweetallen de eerste twee opdrachten maken en begeleid opdracht 3 klassikaal.

Antwoorden opdracht 1 en 2:

1. A. x mln betekent dat je het aantal in de tabel vermenigvuldigt met een miljoen.
B. 1. Buitenrecreatie 908 miljoen keer, 2. sport 633 miljoen keer, 3. winkelen voor plezier 580 miljoen keer.
Extra: Op nummer 1 staat buitenrecreatie. Weten de leerlingen wat dit betekent? Laat ze voorbeelden bedenken. Denk aan wandelen, fietsen, midgetgolf, picknicken, naar het strand of de speeltuin gaan etc.
2. A. Lichtblauw zijn vakanties in de winter en donkerblauw in de zomer.
B. 1. Frankrijk +/- 1.700.000, 2. Duitsland 1.200.000, 3. Spanje +/- 1.000.000
C. 1. Duitsland +/- 700.000, 2. Oostenrijk +/- 675.000, 3. Spanje +/- 6.00.000
In de winter staat Duitsland op 1 en Oostenrijk op 2. In de zomer gaat men juist naar Frankrijk en op 2 naar Duitsland.
Duitsland is dus zowel in de zomer als in de winter een populaire bestemming.

Toelichting opdracht 3:

Nu is het de beurt aan de leerlingen. In de klas verzamelt u gegevens die de leerlingen vervolgens verwerken in een grafiek. Vraag aan de leerlingen met welk vervoersmiddel zij afgelopen zomervakantie op reis gingen. Denk aan auto, trein, vliegtuig, boot, fiets en bus. Inventariseer de antwoorden en schrijf op het digibord achter elk vervoersmiddel hoeveel kinderen daarmee op vakantie zijn gegaan. Deze gegevens gebruiken de leerlingen om hun eigen grafiek te maken. Help ze eventueel op weg door te bespreken welke waarden ze bij de horizontale as en welke bij de verticale as noteren. Kunnen de leerlingen nog meer onderwerpen bedenken waarbij ze een grafiek kunnen maken?

Zo verwerk je cijfers!

Het CBS verzamelt het hele jaar cijfers. Maar wat gebeurt ermee? Ze worden gepresenteerd op de website, zodat iedereen erbij kan. Al die cijfers door elkaar? Nee, ze staan netjes in tabellen en grafieken. Zo zie je in één keer wat ze betekenen. Kijk maar mee!

Tabel 1 Kerncijfers over deelname aan recreatie-activiteiten¹⁾, 2012-2013

	Deelnames aan activiteit per jaar	
	x mln	%
Bezoek attracties	225	6
Bezoek evenementen	104	3
Bezoek sportwedstrijden	77	2
Buitenrecreatie	908	24
Cultuur	131	3
Sport	633	17
Uitgaan	423	11
Verenigingsactiviteiten en hobby's	451	12
Watersport	162	4
Wellness	72	2
Winkelen voor plezier	580	15
Totaal	3.766	100

¹⁾ Ten minste één keer een uur of langer in 2012 - 2013.

Bron: CVTO 2012-2013, NBTC-NIPO Research.

Opdracht 1: Op stap

Nederlanders houden van uitstapjes. In deze tabel zie je hoe vaak ze vorig jaar op stap zijn geweest en waar naartoe. Bekijk de tabel goed en beantwoord de vragen.

A. Bovenin de tabel staat x mln. Wat betekent dit?

.....

.....

.....

B. Wat zijn de populairste uitjes in Nederland?

Maak een top 3 en schrijf erbij hoe vaak mensen dit uitje vorig jaar maakten.

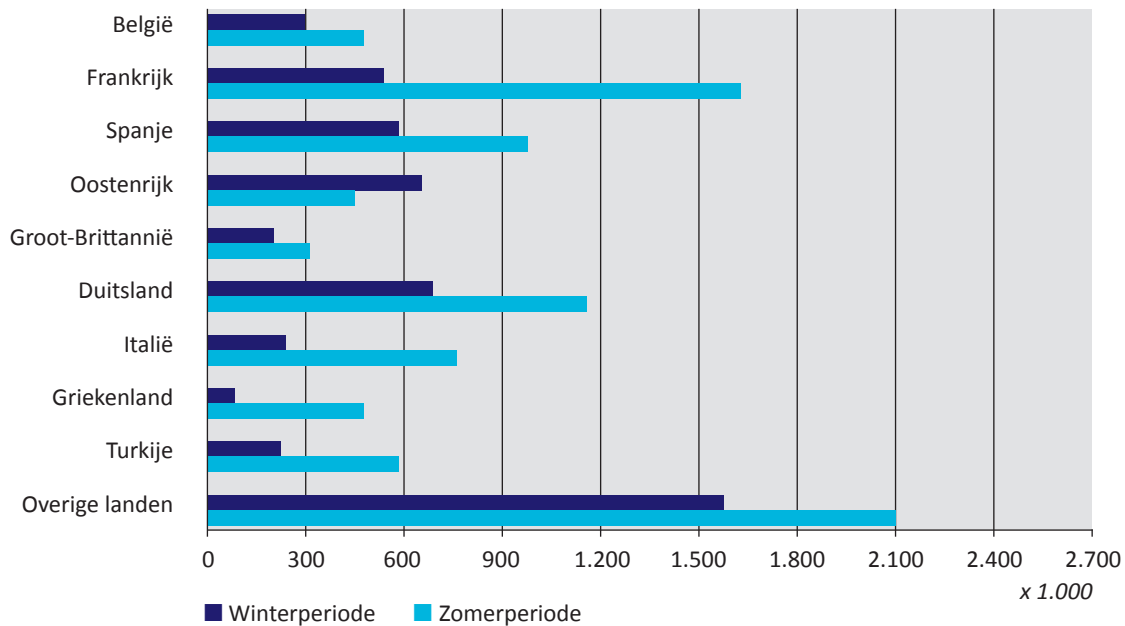
1.....

2.....

3.....

Opdracht 2: Vakantietijd

Tabel 2 lange vakanties in het buitenland per land van bestemming, naar seizoen, 2013

Bron: CVO, NBTC-NIPO Research.

In deze grafiek zie je waar Nederlanders in 2013 naartoe gingen op vakantie. Lees de grafiek en geef antwoord op de vragen.

A. In de grafiek staan lichtblauwe en donkerblauwe balkjes. Wat is het verschil?

.....

.....

.....

B. Naar welke landen gingen de meeste mensen in de zomer van 2013? Maak een top 3 en schrijf erbij hoeveel mensen ongeveer naar die landen gingen. Tel 'Overige landen' niet mee.

1.....

2.....

3.....

C. Maak dezelfde top 3 voor de winter. Wat zijn de verschillen?

1.....

2.....

3.....

Verschillen:

.....

Opdracht 3: Verwerk je eigen cijfers

Heb je de grafiek goed bekeken? Nu ga je er zelf een maken. Meester of juf verzamelt alle cijfers en daarna kun je aan de slag. Zet 'm op!

